

Результаты исследования. На основе статистической информации за 2016-2017 гг., методом DEA оценена чистая техническая эффективность работы сельскохозяйственных предприятий регионов Украины в области производства и реализации зерновых и зернобобовых культур, проведён анализ изменения их эффективности.

Элементы научной новизны. Разработан алгоритм оценки чистой технической эффективности сельскохозяйственных предприятий и динамики её изменения.

Практическая значимость. Результаты исследований могут быть использованы для ранжирования сельскохозяйственных предприятий Украины по эффективности, оценки динамики изменения их эффективности, выявления причин этих изменений. Табл.: 5. Библиогр.: 17.

Ключевые слова: входные и выходные параметры; чистая техническая эффективность; метод DEA; модель VRS-input; индекс Малмквиста; сельскохозяйственные предприятия.

Долгих Яна Владимировна - кандидат экономических наук, доцент кафедры кибернетики и информатики, Сумской национальной аграрный университет (г. Сумы, ул. Герасима Кондратьева, 160)
E-mail: gjanadolgich@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 08.10.2018 р.

Фахове рецензування: 17.10.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Долгіх Я. В. Алгоритмізація процедури оцінки ефективності сільськогосподарських підприємств методом DEA. *Економіка АПК*. 2018. № 10. С. 50 – 57.

*

УДК 65.015.3

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201810057>

О.А. ЖИГУЛІН, кандидат технічних наук, доцент

Людино-центричний підхід в управлінні конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств

Мета статті - поглибити людино-центричний підхід до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано монографічний метод (аналіз еволюції наукових здобутків українських й іноземних учених щодо проблем використання людино-центричного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємств) та абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. Поглиблено людино-центричний підхід до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств у напрямі врахування інтересів основних суб'єктів конкурентного процесу (споживач, підприємець, працівник, розробник стандартів) у власному розвитку. Його реалізацією є показник конкурентоспроможності, складові якого відображають взаємозв'язок процесів розвитку людини з динамікою ринкової частки та економічними показниками діяльності сільськогосподарських підприємств.

Елементи наукової новизни. Поглиблено людино-центричний підхід з розширенням сфери його застосування до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Практична значущість. Впровадження людино-центричного підходу до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств у перспективі сприятиме: формуванню конкурентних переваг на ринку сільськогосподарської продукції, впровадженню інформаційних технологій, розвитку сіл, вирішенню екологічних проблем, самоусвідомленню та творчому розвитку громадян України. Табл.: 1. Рис.: Бібліогр.: 11.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство; управління; конкурентоспроможність; людино-центричний підхід.

Жигулін Олександр Андрійович - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри життєдіяльності та природокористування, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут» (Чернігівська область, м. Ніжин, вул. Шевченка, 10)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Постановка проблеми. Складність ринкового трансформування в Україні та її аграрному секторі націлює на пошук нових підхо-

дів до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Оптимізаційно-технологічний підхід до цього процесу не враховує інтереси основних суб'єктів конкурентного процесу і має бути

© О.А. Жигулін, 2018

замінений на людино-центричний підхід. Врахування інтересів людини є головним принципом соціально-орієнтованої ринкової економіки, що свідчить про актуальність дослідження людиноцентризму в управлінні конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «людиноцентризм» використовується вітчизняними вченими для публічного управління розвитком сільських територій, що не прямо, а опосередковано впливає на конкурентоспроможність підприємств [5]. Певною мірою предметніше ідею людино-центризму використовують прихильники «стейкхолдер-менеджменту» конкурентоспроможності підприємств, які враховують інтереси зацікавлених у їх діяльності груп людей [1, 2, 6, 9-11].

Разом із тим у працях авторів наукових публікацій відсутня загальна концепція людино-центричного підходу до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Мета статті - поглибити людино-центричний підхід до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

Виклад основних результатів дослідження. Відомо, що результативність управління конкурентоспроможністю підприємств залежить від задоволення зацікавлених у їх діяльності груп людей. Так, О.Д. Гудзинський та С.М. Судомир називають їх суб'єктами за інтересами [4], а для С. Йорана - це споживачі, підприємці, працівники, державні установи, конкуренти, засоби масової інформації та ін. [7].

Було висунуто гіпотезу, що врахування інтересів основних суб'єктів конкурентного процесу (споживачі, підприємці, працівники, розробники стандартів) підвищить результативність управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Перевірка гіпотези проводилася за етапами: обґрунтування того, що оптимізаційно-технологічні показники, як індикатори конкурентоспроможності, опосередковано впливають на розвиток суб'єктів конкурентного процесу (табл.); розробка вимог до показника конкурентоспроможності, який вирішує дану проблему; аналіз процесів підвищення конкурентоспроможності підприємств з урахуванням інтересів у розвитку суб'єктів конкурентного процесу.

Критичний аналіз традиційних показників-індикаторів конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств

Показники-індикатори, які є складовими інтегрального латентного показника таксономії [8], у сфері:	Оцінка процесів задоволення потреб учасників конкурентного процесу	Напрями вдосконалення показника
Ресурсного забезпечення:		
Працевзабезпеченість, осіб на 1 тис. га	Опосередковано впливають на розвиток працівника та підприємця	Укомплектування штату працівниками з динамічними здібностями, осіб на 1 тис. га
Кількість тракторів на 100 га ріллі		Кількість енергонасичених тракторів
Енергозабезпеченість, кВт/га		Енергозабезпеченість продуктивною технікою
Енергооснащеність, кВт/особа		Енергооснащеність продуктивною технікою
Виробництва:		
Урожайність зернових та зернобобових, ц/га	Опосередковано впливають на розвиток усіх через можливе зниження цін, розвиток навичок під час збирання врожаю, доїння, догляду, отримання прибутку	Урожайність с.-г. культур підвищеного попиту
Надій молока від 1 корови, кг		Надій молока від 1 високопродуктивної корови, кг
Середньодобовий приріст ВРХ, г		Середньодобовий приріст високопродуктивної ВРХ, г
Рівень продуктивності праці, тис. грн	Опосередковано впливає на розвиток працівника	Рівень продуктивності праці працівників з динамічними здібностями, тис. грн
Витрати з розрахунку на 1 га с.-г. угідь	Опосередковано впливає на розвиток споживача через зниження цін	Економія непродуктивних витрат із розрахунку на 1 га с.-г. угідь

Управління та збуту:		
Рентабельність продажу, %	Опосередковано впливає на розвиток працівника у сфері збуту	Рентабельність високо-продуктивного збуту
Прибуток на 1 га сільсько-господарських угідь	Опосередковано впливає на розвиток підприємця через оцінку ефективності використання угідь та праці	Прибуток на 1 га угідь щодо вирощування культур підвищеного попиту
Прибуток на 1 середньорічного працівника, тис. грн		Прибуток на 1 працівника з динамічними здібностями, тис. грн
Рентабельність діяльності, %	Прямо впливає на розвиток підприємця через оцінку ефективності бізнесу	Рентабельність діяльності з урахуванням циклів розвитку підприємства

Джерело: Розроблено автором з використанням праці О. Николук [8].

У межах робочої гіпотези були прийняті наступні вимоги до формування показника конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств:

1) повинен складатися з використанням багатовимірних методів дослідження (рис.);

2) у процесі формування необхідно робити вибір та обчислення показників першого рівня - факторів прямого впливу, індикаторів конкурентних переваг:

а) показника, який оцінює стан конкурентоспроможності підприємства у: короткостроковому періоді (до 1 року) через аналіз конкурентоспроможності у функціональних сферах формування продукту, ціноутворення, рекламування, збуту, виробництва, управління персоналом, бюджетування, інвестування, фінансування на основі оперативної обробки річної фінансово-економічної звітності підприємства; довгостроковому періоді (встановлює відповідність методів підвищення конкурентоспроможності базовій конкурентній стратегії підприємства та нормам державного регулювання);

б) показника рівня конкурентної стійкості, який оцінює здатність підприємства утримувати ринкову частку та конкурентоспромож-

ний стан у часі з урахуванням циклічних неврівноважених процесів ринкової економіки на основі обробки фінансово-економічних звітів підприємства за 9-12 років;

в) пошук головних компонент у межах сфер конкурентних переваг повинен надавати можливість визначення й нетривіальності фактора-мінімум, який руйнує конкурентоспроможний стан та унеможливорює конкурентну стійкість підприємства на ринку;

г) розрахунок показника другого рівня (показника конкурентоспроможності) повинен підсумовувати результат стандартизованих значень показників першого рівня (вказувати на: конкурентоспроможність, коли стан підприємства оцінюється як конкурентоспроможний, а рівень конкурентної стійкості достатній, тобто на підприємстві сформовано конкурентоспроможний стан і воно проявляє здатність підтримувати його у часі; відсутність конкурентоспроможності, коли або стан підприємства оцінюється як неконкурентоспроможний, або рівень конкурентної стійкості підприємства недостатній; на порівняно більшу або меншу конкурентоспроможність за показником рівня конкурентної стійкості.



Джерело: Розроблено автором.

Стан конкурентоспроможності та рівень конкурентної стійкості враховують інтереси підприємця, працівника, споживача й виробника стандартів. Перші два задовольняються розвитком бізнесу (підприємець - його розширенням, а працівник - саморозвитком через аграрні передові, у тому числі інформаційні, технології), а другі - характеристиками (основними споживчими властивостями) товару.

Аналіз процесів підвищення конкурентоспроможності підприємств з урахуванням інтересів у розвитку суб'єктів конкурентного процесу почнемо з перемоги японського менеджменту конкурентоспроможності над американським (фірма Тойота перемогла у конкурентній боротьбі Дженерал Моторс). Секрет японців полягав у встановленні взаємовідносин між суб'єктами конкурентного процесу за правилами «виграв-виграв». Згадане правило з переліку можливих («виграв-програв», «програв-програв», «програв-виграв», «виграв-виграв») дає можливість отримати конкурентну перевагу в умовах сучасного інформаційного суспільства. Японці задовольняли інтереси усіх у виробленні та споживанні продукції високої якості. Вони домовлялися з виробниками комплектуючих на поставку виробів тільки високої якості «точно-вчасно» невеликими партіями (вигравали підприємці - розширення бізнесу й працівники - інформаційні технології та позитивна зайнятість, постачальники, споживачі, стандартизатори, що закріплювали позитивні зміни з якості у нормативах). Обсяги продажів японських автомобілів збільшувалися через підвищення критерію «ціна/якість» через виграш споживачів (отримували більш якісні автомобілі за меншою ціною). Виробники комплектуючих також нарощували обсяги діяльності. Виграш усіх змінив рейтинг підприємств-лідерів на американському ринку автомобілебудування. Дженерал Моторс зробили ставку на оптимізаційно-технологічному підході до управління конкурентоспроможністю (переваги у концентрації виробництва, діагностика якості, великі партії та склади товарів, «виштовхуюча» технологія виробництва, періодичне оновлення персоналу) й програли у конкурентній боротьбі японцям (якість, позитивний найм, інформаційні технології «витаюча» - кан-бан і «точно-вчасно») [3].

Аналогічна ситуація склалася на ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Використовується оптимізаційно-технологічний, а не людино-центричний підхід до управління підвищенням конкурентоспроможності підприємств. Він передбачає прийняття управлінських рішень для збільшення (відносно конкурентів) прибутку на одиницю ресурсів (1 га землі, середньорічний працівник та ін.). Ставка робиться на високопродуктивну техніку, неорганічні добрива та економію витрат на персонал, який періодично звільняється. Результатом цього є неконкурентоспроможність із-за незадовільного стану використання передових, у тому числі інформаційних, технологій (точне й органічне землеробство, кан-бан, точно-вчасно, картографування) та неспроможності персоналу до перенавчання, занепад сіл, зниження продуктивності землі, екологічні проблеми, відсутність коштів і бажання у населення для споживання якісних продуктів харчування.

Людино-центричний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємств передбачає розвиток людини та раціональне поєднання галузей, коли рослинництво забезпечує тваринництво кормами та споживає органічні добрива. Таке поєднання створює постійні робочі місця (підвищення купівельної спроможності населення) та формує економічну основу фермерства, кооперативного руху, підприємництва на селі. Соціальну, культурну та екологічну основу розвитку людей на сільських територіях (для здатності трудових ресурсів до перенавчання) формують за допомогою галузей креативної індустрії (креативне сільське господарство). У світі сьогодні перемагає другий підхід [4]. В умовах інформаційного суспільства наукова думка націлена на пошук критерію конкурентоспроможності не у формі прибутку на одиницю ресурсів, а у показниках оцінки рівня розвитку людини та впровадження інформаційних технологій.

Прикладом використання людино-центричного підходу є діяльність ПСП Пісківське (Бахмацький район Чернігівської області). На підприємстві додержують концепції людино-центричного підходу до управління конкурентоспроможністю. Враховуються інтереси основних суб'єктів конкурентного процесу за правилом «виграв-виграв», що забезпечує конкурентоспроможність за рахунок використання кращих світових аграрних, у тому числі інформаційних, технологій. Виграш підприємця й працівника полягає у са-

морозитку через конкурентоспроможний стан підприємства. На кожний рік складається деталізований бізнес-план та підводяться підсумки його виконання. Це дає можливість вчасно виявляти та усувати дію факторів мінімум (неефективного методу управління конкурентоспроможністю у функціональній сфері діяльності), який руйнує конкурентоспроможний стан підприємства. Виграш споживача і розробника стандартів проявляється через конкурентну стійкість підприємства. Стійке утримання ним ринкової частки свідчить про розвиток споживача у споживанні товару, що закріплюється у нормативах якості продукції.

Підприємство має 3 тис. га землі та приблизно 3 тис. голів великої рогатої худоби, що сприяє збереженню гумусового шару землі та забезпечує високу врожайність сільськогосподарських культур. Диверсифікація діяльності «уперед» (кондитерський та ковбасний цехи, хлібопекарня, сироварня, олійниця, завод із переробки сої) дає можливість задовольняти споживача якісною продукцією власного виробництва за прийнятними цінами. Упровадження найбільш передових світових, у тому числі інформаційних, аграрних технологій проводиться за допомогою радника-консультанта, який вивчає за кордоном інновації, та працівників, які творчо упроваджують їх на підприємстві.

Здатність персоналу до перенавчання щодо впровадження інноваційних, у тому числі інформаційних, технологій забезпечується формуванням умов креативного сільськогосподарства. За ініціативою підприємства функціонують: школа мистецтв, вокальний і танцювальний колективи, кінноспортивний клуб. Регулярно проводяться фестивалі відродження українського села та ферми на спеціально побудованому за селом майданчику, майстер-класи за участю односельців і творчих колективів України, екскурсії по підрозділах підприємства, що приваблює на підприємство творчих молодих працівників та мотивує споживачів-учасників фестивалів до споживання якісної продукції національного виробництва [5]. До переваг такої діяльності відносяться: конкурентоспроможність, створення 240 робочих місць, працевлаштування людей з шести сіл (Піски, Варварівка, Запорізьке, Кулішове, Олексіївка, Осинівка) та інших регіонів України. Розвиток людини й конкурентна боротьба на ринку відбувається у двох пара-

лельних напрямках: професійний та культурний (мистецько-просвітницький). Учасники конкурентного процесу вмотивовані не просто економічно перемогти, а виграти у культурному й професійному саморозвитку особистості. Творчі здібності допомагають їм готувати 16 компонентів кормів, упроваджувати загартування молодняку, проводити доїння під класичну музику та отримувати до 50 л молока від однієї корови за добу. Змагання триває навіть в оселях. Якщо подвір'я агросадиби творчо (агродизайн) оформлене, то господар отримує 100 кг зерна й цукру на рік.

Конкурентоспроможність підприємства у сучасному суспільстві є результатом самоусвідомлення та саморозвитку зацікавлених у його діяльності людей.

Висновки. 1. Конкурентоспроможність підприємства - це його здатність створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів, та задовольняють потреби у розвитку ключових фігур конкурентного процесу.

2. Управління конкурентоспроможністю підприємств в інформаційному суспільстві визначається як процес отримання конкурентних переваг через створення умов розвитку суб'єктів за інтересами.

3. Причиною неконкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є відсутність умов для розвитку ключових фігур конкурентного процесу через використання оптимізаційно-технологічного підходу до управління їх конкурентоспроможністю.

4. Людино-центричний підхід до управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств полягає у врахуванні інтересів основних суб'єктів конкурентного процесу (споживач, підприємець, працівник, розробник стандартів) у власному розвитку. Його реалізацією є показник конкурентоспроможності, складові якого відображають взаємозв'язок процесів розвитку людини з утриманням ринкової частки та економічними показниками діяльності сільськогосподарського підприємства.

5. Впровадження людино-центричного підходу у перспективі забезпечуватиме конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств за рахунок прийняття підприємцями інноваційних людино-центричних управлінських рішень, викорис-

тання працівниками свого творчого потенціалу через впровадження інформаційних технологій, закріплення позитивних змін у нормативах та підтримки усіх учасників конкурентного процесу споживачами через купівлю якісної продукції національного виробництва.

Список бібліографічних посилань

1. Аммарі А. О. Класифікація стейкхолдерів на основі взаємних очікувань. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 150-155.
2. Белоусов К. Ю. Эволюция взглядов на роль управления заинтересованными сторонами в системе устойчивого развития компании: проблема идентификации стейкхолдеров. *Проблемы современной экономики*. 2013. № 4 (48). С. 418-422.
3. Бойко В. С., Семенова К. Д. Toyota Motor Corp бьет конкурентов General Motors и Volkswagen. URL : <http://autosvit.net/index.php/avtonovosti/v-mire/17-toyota-motor-corp-bet-konkurentov-general-motors-i-volkswagen> (дата звернення 30.09.2018 р.).
4. Гудзинський О. Д., Судомир С. М. Інституційне забезпечення результативної системи управління розвитком аграрного сектору економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 4. С. 12-14.
5. Даниленко А. С., Сокольська Т. В. Публічне управління соціоекономічним розвитком сільських територій. *Економіка та управління АПК*. 2017. № 1. С. 5-12.
6. Donaldson, T. and Preston, L. (1997). The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications. *Academy of Management Review*. No. 1. P. 65-66.
7. Йоран С. Стейкхолдер-менеджмент: управління заінтересованими групами. URL : <https://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1105> (дата звернення 24.09.2018 р.).
8. Николіук О. М. Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства: теоретико-методологічні основи : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2016. 314 с.
9. Mendelow, A. L. (2008) *Information Systems Planning: Incentives for Effective Action*. Graduate School of Management. Kent State University. USA. P. 245-254.
10. Mitchell R.K., Agle B.R., Wood D.J. (1997) Toward a theory of stakeholder identification and salience: defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*. Vol. 22. No. 4. P. 853-886.
11. Post, J.E., Preston, L., Sachs, S. (2002). *Redefining the Corporation: Stakeholder Management and Organizational Wealth*. Stanford University Press. California. P. 320.

Напрямом подальших досліджень може бути розробка методичного забезпечення використання людино-центричного підходу в управлінні конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств.

References

1. Ammari, A.O. (2012). *Klasyfikatsiia steikholderiv na osnovi vzaiemnykh ochikuvan* [Classification of stakeholders on the basis of mutual expectations]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 8, pp. 150-155 [In Ukrainian].
2. Belousov, K.Yu. (2013). *Evolyuciya vzygladov na rol upravleniya zainteresovannymi storonami v sisteme ustojchivogo razvitiya kompanii: problema identifikacii steikholderov* [Evolution of views on the role of management of interested parties in the system of sustainable development of the company: the problem of identification of stakeholders]. *Problemy sovremennoj ehkonomiki*, 4 (48), pp. 418-422 [In Russian].
3. Bojko, V.S. & Semenova, K.D. (2013). *Toyota Motor Corp bet konkurentov General Motors i Volkswagen* [Toyota Motor Corp beat competitors of General Motors and Volkswagen]. Retrieved from: <http://autosvit.net/index.php/avtonovosti/v-mire/17-toyota-motor-corp-bet-konkurentov-general-motors-i-volkswagen> [In Russian].
4. Hudzynskyi, O.D. & Sudomyr, S.M. (2013). *Instytutsiine zabezpechennia rezultatyvnoi systemy upravlinnia rozvytkom ahrarnoho sektoru ekonomiky* [Institutional support of a productive management system for the development of the agrarian sector of the economy]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 4, pp. 12-14 [In Ukrainian].
5. Danylenko, A.S. & Sokolska, T.V. (2017). *Publichne upravlinnia sotsio-ekonomichnym rozvytkom silskykh terytorii* [Public management of socio-economic development of rural territories]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 1, pp. 5-12 [In Ukrainian].
6. Donaldson, T. & Preston, L. (1997). *The stakeholder theory of the corporation: concepts, evidence, and implications*. *Academy of Management Review*, 1, pp. 65-66 [In English].
7. Joran, S. (2009). *Steikholder-menedzhment: upravlenie zainteresovannymi gruppami* [Steakhouse management: managing stakeholder groups]. Retrieved from: <https://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=1105> [In Russian].
8. Nykoliuk, O.M. (2016). *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu silskohospodarskoho pidpriemstva: teoretyko-metodolohichni osnovy: monohrafiia* [Management of the competitiveness of agricultural enterprise: theoretical and methodological foundations: monograph]. Zhytomyr: ZhNAEU [In Ukrainian].
9. Mendelow, A.L. (2008). *Information systems planning: incentives for effective action*. USA: Kent State University [In English].
10. Mitchell, R.K., Agle, B.R., & Wood, D.J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: defining the principle of who and what really counts. *Academy of Management Review*, Vol. 22, 4, pp. 853-886 [In English].
11. Post, J.E., Preston, L., & Sachs, S. (2002). *Redefining the corporation: stakeholder management and organizational wealth*. California: Stanford University Press [In English].

Zhyhulin O.A. Human-centric approach in managing competitiveness of agricultural enterprises

The purpose of the article is to deepen the human-centric approach to managing competitiveness of agricultural enterprises.

Research methods. In the research process the following methods have been used: the monographic method for analysis of the evolution of scientific achievements of Ukrainian and foreign scholars on the problems of using the human-centric approach in managing enterprise's competitiveness; the abstract and logical method for theoretical generalizations and formulation of conclusions.

Research results. It has been deepened the human-centric approach to managing competitiveness of agricultural enterprises taking into account interests of the main subjects of competitive process, namely consumer, entrepreneur, employee, standard developer, in their own development. Its implementation is a competitiveness indicator, components of which reflect an interconnection of human development processes with maintenance of a market share and economic performance of agricultural enterprises.

Elements of scientific novelty. It has been deepened the human-centric approach with an expansion of its scope to the issues of competitiveness management in agricultural enterprises.

Practical significance. Introduction of the human-centric approach to managing agricultural enterprises' competitiveness will have significant advantages in a long run, in particular: formation of competitive advantages in the market of agricultural products, introduction of information technologies, rural development, solving of environmental problems, self-awareness and creative development of Ukrainian citizens. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs.:11.

Keywords: agricultural enterprise; management; competitiveness; human-centric approach.

Zhyhulin Oleksandr Andriiovych - candidate of technical sciences, associate professor (docent), associate professor (docent) of the department of life and natural management, Separated Division of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute" (10, Shevchenka st., Nizhyn, Chernihiv reg.)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Жигулин А.А. *Человеко-центричный подход в управлении конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий*

Цель статьи - углубить человеко-центричный подход к управлению конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. В процессе исследования использован монографический метод (анализ эволюции научных достижений украинских и зарубежных ученых по проблемам использования человеко-центричного подхода к управлению конкурентоспособностью предприятий) и абстрактно-логический метод (теоретические обобщения и формулирование выводов).

Результаты исследования. Углублён человеко-центричный подход к управлению конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий относительно учёта интересов основных субъектов конкурентного процесса (потребитель, предприниматель, работник, разработчик стандартов) в собственном развитии. Его реализацией является показатель конкурентоспособности, составляющие которого отражают взаимосвязь процессов развития человека с динамикой рыночной доли и экономическими показателями деятельности сельскохозяйственных предприятий.

Элементы научной новизны. Углублён человеко-центричный подход с расширением сферы его применения к управлению конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий.

Практическая значимость. Внедрение человеко-центричного подхода к управлению конкурентоспособностью сельскохозяйственных предприятий в перспективе будет способствовать: формированию конкурентных преимуществ на рынке сельскохозяйственной продукции, внедрению информационных технологий, развитию сел, решению экологических проблем, самосознанию и творческому развитию граждан Украины. Табл.: 1. Илл.: 1. Библиогр.: 11.

Ключевые слова: сельскохозяйственное предприятие; управление; конкурентоспособность; человеко-центричный подход.

Жигулин Александр Андреевич - кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры жизнедеятельности и природопользования, Обособленное подразделение Национального университета биоресурсов и природопользования Украины «Нежинский агротехнический институт» (Черниговская обл., г. Нежин, ул. Шевченко, 10)
E-mail: zhigulin998@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 30.08.2018 р.

Фахове рецензування: 22.10.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Жигулін О. А. Людино-центричний підхід в управлінні конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2018. № 10. С. 57 – 63.

* * *